

DE BESTE BREXIT: SNEL OPZOUTEN OF BINNENBOORD HOUDEN?

Clingendael-expert Adriaan Schout en de Vlaamse econoom Paul De Grauwe zijn overtuigd pro-EU en hebben beiden een duidelijke mening over de Brexit. Maar Schout wil de Britten koste wat het kost behouden, De Grauwe ziet ze het liefst zo snel mogelijk vertrekken. Dat wordt ‘vechten’.

De Britse(!) punkband The Clash zong het al: *Should I stay or Should I go*. Een half jaar na het referendum over de EU staat alleen nog maar vast dat de Britten gestemd hebben vóór een Brexit, een vertrek uit de EU. En er is de datum van ‘voor eind maart’ waarop de Britse premier Teresa May de Britse afscheidsbrief aan de EU wil overhandigen. De tussentijd wordt, zo lijkt het, vooral gevuld met geruzie over de koers, of het parlement nog een zegje moet

hebben en de vraag of er geen nieuw referendum zou moeten komen.

Wat heeft Nederland er aan? Engeland is een belangrijk afzetgebied voor de bloemensector en er zijn veel vissers actief in Engelse wateren. Zij willen maar wat graag dat er een snelle oplossing komt die hun zekerheid kan geven. Ook de financiële wereld ziet de regellu ingestelde Britten met lede ogen vertrekken.

Clingendaelspecialist Adriaan Schout wil

eigenlijk niets horen over een vertrek. De onderhandelingen moeten binnen twee jaar na indienen van de aanvraag tot vertrek uit de EU afgerond zijn. Tot die tijd moet de EU alles geven om de Britten alsnog binnen de EU te houden. Maar wat de Vlaamse econoom Paul De Grauwe betreft (saillant detail: hij geeft les in Cambridge) gaan de Britten zo snel mogelijk weg uit de EU. Ze zijn er toch alleen maar ingestapt om de Unie te frustreren, zegt hij. ■

ADRIAAN SCHOUT (CLINGENDAEL)

'ZET ALLES OP ALLES OM DE BRITTEN BINNENBOORD TE HOUDEN'

Een Brexit is een kleine ramp voor Nederland, betoogt Clingendael-expert Adriaan Schout. 'Het Europese project gaat wat mij betreft puur over economische concurrentie. Daar hebben wij de Britten vreselijk hard voor nodig.'

Schout windt er geen doekjes om. 'Ik snap niet dat het bedrijfsleven zo weinig van zich laat horen. Die stilte, ook rond het Britse referendum, heeft de EU geen goed gedaan.' Even later komt er een soort afzwakking – of juist niet, ligt er aan hoe je het opvat – waarin hij opmerkt dat in heel Nederland een soort apathie heerst. 'Mensen vragen mij hoe het verder moet ná de Brexit. Wat nou, ná de Brexit. We moeten de komende twintig maanden alles op alles zetten om de Engelsen binnenboord te houden.'

OP RAMKOERS

Het gaat echt niet goed, vindt Schout. De EU en het Verenigd Koninkrijk zitten op ramkoers en dat is volgens hem precies wat Nederland niet kan gebruiken. Nederland vaart wel bij de Britse aversie tegen grote overheden die zich overall mee bemoeien. 'Landen als Italië en Frankrijk, maar ook de Europese Commissie en het Europees Parlement, krijgen straks in de

EU meer invloed. Dat is gevaarlijk, zowel voor het draagvlak voor de EU binnen Nederland als voor de langetermijntontwikkeling van de Europese en dus Nederlandse economie. Het pragmatisme in Nederland bij kabinet en bedrijfsleven lijkt op de korte termijn aardig uit te werken, maar op de lange termijn is het rampzalig. Ik zie vanuit Nederland weinig initiatieven om de partijen bij elkaar te brengen en daarmee zitten we op een fundamenteel gevaarlijk spoor op weg naar een Europa dat Nederland nooit geweld heeft. Ondertussen is er wel een hervormingsdiscussie in de EU (het Bratislavaproces; red.) maar daar gebeurt veel te weinig om de Britten binnenboord te houden.'

SLINKSE WIJZIGINGEN

We moeten het nu echt hebben over de politieke koers van Europa, vindt Schout. Die wordt achter de schermen gemanipuleerd door bijvoorbeeld slinkse wijzigingen van het EU-budget. 'Er wordt door ambtenaren en

Europese politici gemorreld aan de ruimte om het EU-budget uit te geven', betoogt Schout. 'Ik merk het in discussies over de EU in Spanje en Italië, waar ik ook wel eens aan mee doe. Dan gaat het bijvoorbeeld over flexibiliseren van het meerjarenbudget. Voor velen betekent dat: oprekken. Junckers investeringsplan is daar een voorbeeld van: dat geeft extra financiële ruimte die vooral buiten de Europese begroting ligt. Ook over nationale begrotingsregels wordt gesproken in termen van 'flexibiliseren'. Zo ga je naar een politieke EU die boven de nationale regeringen komt. Met een Commissie die een regering wordt en met een politiek aangestuurde Europese Centrale Bank.

TE LACONIEK

Het mogelijke vertrek van de Britten – Schout houdt nadrukkelijk de mogelijkheid open dat ze in de EU blijven – wordt door Nederland te laconiek afgedaan, zegt de Clingendael-expert.

Wie is Adriaan Schout?

Adriaan Schout is senior onderzoeker en coördinator Europa bij Instituut Clingendael. Hij studeerde economie aan de Rijksuniversiteit Groningen en politieke wetenschappen aan de Universiteit Leiden. Schouten schreef verschillende boeken en artikelen. En won een prijs (Best Book in European Studies 2007) met *The coordination of the European Union: Exploring the capacities of networked governance*.

PETER HILZ/HH

‘WE ZIJN HARD OP WEG NAAR EEN EUROPA DAT NEDERLAND NOOIT GEWILD HEEFT’

‘De Britten zijn zeker niet altijd onze vrienden geweest’, erkent hij. ‘We hebben regelmatig gedacht dat we partners waren, maar uiteindelijk bleken we voor een Brits karretje te zijn gespannen, maar we hebben elkaar hard nodig om een concurrerende EU te blijven. Nederland zit in alle grafieken altijd rechts bovenin qua innovatie, concurrentiekracht en dat soort dingen. Het merendeel van de EU-landen zit ergens linksonder, in het blok niet-innoverend. Het Europese project gaat wat mij betreft puur over economische concurrentie. Daar hebben wij de Britten vreselijk hard voor nodig.’

BELANGRIJKE BONDGENOOT

Als we niet oppassen, raakt Nederland dus een belangrijke bondgenoot kwijt in de strijd tegen Europese overheersingsdrang, vindt Schout. ‘Mitterrand zei het in 1980 al in een radio-interview: de Duitsers krijgen hun zin met hun eenwording, als het Franse Europese project

maar door kan gaan op hun manier. Nederland heeft maar 3,5 procent van het EU-stemgewicht op basis van onze bevolkingsomvang. Na het vertrek van de Britten lopen we een verloren race. De Scandinaviërs doen niet echt meer mee en Oost-Europa zit in een diepe crisis. Dat is na toetreding niet economisch omhoog gestuwd, maar verworden tot een soort lagelonenlanden voor de West-Europese industrie. Als dit proces zo doorgaat, raken de Duitsers mogelijk verder gedesillustioneerd. Zo ver wil je het niet laten komen.’

ZACHTE BREXIT

Dat Nederland genoeg heeft van de EU is aan Schout niet besteed. ‘Het debat is niet dood. Ik heb overal op podia gezeten. Ook in de euro-kritische hoeken in Nederland is ruimte voor een constructief debat, maar vertel dan wél wat de perspectieven zijn. Ik ben nergens met tomaten bekogeld.’

Als het aan Schout ligt gaan Rutte c.s. hard aan

het werk om de contouren van het Europese hervormingsverhaal te helpen schetsen. ‘We hebben nog een paar maanden om de Britten binnenboord te houden. De verschillen hoeven niet zo groot te zijn. Als de EU toont serieus met hervormingen bezig te zijn dan zou Boris Johnson nog wel eens thuis kunnen zeggen: ‘Als het zo gaat dan hoeft Brexit misschien niet.’ Kan hij net doen of hun referendum nog ergens goed voor was. Nederland heeft de beste papieren om beide partijen bij elkaar te brengen, want het is een middelgroot land en altijd innovatief bezig met Europa. De vraag of er een zachte of een harde Brexit komt, is irrelevant. Een zachte Brexit is alles wat geregeld kan worden vóórdat artikel 50 over ruim twee jaar in werking gaat treden. Daarna is er per definitie een harde Brexit. Het zou mooi zijn als we juist het bedrijfsleven veel meer zouden kunnen zien in de hervormingsdiscussie. Zonder concurrerende economieën valt de EU uiteen. Juist de betrokkenheid van het bedrijfsleven is belangrijk.’

ECONOOM PAUL DE GRAUWE

‘ALS GE HIER NIET GRAAG ZIJT, TREK ER MAAR UIT’

Fijn dat we er vanaf zijn, zou een toepasselijke uitspraak over de Brexit zijn van de Vlaamse econoom en hoogleraar Paul De Grauwe. Hij vindt het een goede zaak dat de Britten uit de Unie stappen. ‘Deze mens wilt u niet in huis hebben.’

Met het vertrek van de Britten, komt een einde aan een stokebrand in de Europese Unie, stelt econoom en hoogleraar Paul De Grauwe, die zijn werkzaamheden verdeelt tussen het Belgische Leuven en het Engelse Cambridge. ‘Toen de Britten niet meer om het blok heen konden, is Groot-Brittannië toegetreden met de verborgen agenda om te zorgen dat de EU niet te sterk zou worden. Eigenlijk is hun agenda alleen maar geweest om verdere integratie tegen te gaan. Daarbij kwam dat ze wilden uitbreiden om de EU te verzwakken. Deze mens wilt u niet in uw huis hebben, die kan beter vertrekken. We kunnen wel goede relaties houden, maar zij moeten niet ons huis willen deconstrueren.’ Als hoogleraar in Cambridge ziet De Grauwe vrijwel dagelijks dat de Brexit het land niet bepaald op één lijn heeft gebracht. De Britten weten volgens hem gewoonweg niet wat ze willen. Daardoor zal het lang duren voor er een eenduidige lijn komt in de onderhandelingen, verwacht hij.

DESINFORMATIE

Onder de streep zijn de Britse burgers er ingeluisd. Volgens hem is er sprake geweest van ‘een massale desinformatie’ en van ‘bewuste misleiding’. De Brexit-voorstanders hebben de illusie gewekt dat alles zou kunnen: bij de interne markt horen én de immigratie stoppen. De Brexiteers hebben bewust een cynisch spel gespeeld met de bevolking, daar is hij van overtuigd. ‘Je hebt natuurlijk altijd onnozeelaars, maar ik denk dat ze in het Brexit-kamp hebben geweten dat ze iets voorspiegelden wat niet haalbaar is’, zegt de Vlaamse econoom. De Grauwe heeft niet veel met de zorgen die er zijn rond het vertrek van de Britten. Groot-Brittannië is voor veel landen een belangrijke handelspartner, maar voor weinig de belangrijkste, stelt hij. Daar komt Europa wel overheen. Er is ook geen reden om iets te doen, de bal ligt in Londen. En ook de angst dat er een kettingreactie komt, ziet hij nuchter in: dan maar meer vertrekkers.

GEEN ADERLATING

‘Een vertrek van de Britten is zeker geen politieke adering. Groot-Brittannië is altijd een obstakel geweest. Ze zien de EU hier niet graag. Nogal wat Britten lezen de onzin graag die de kranten hier over de EU schrijven. Dan moeten wij hen toch niet vragen om bij ons te blijven? Ik denk dat we er economisch snel weer bovenop zijn. Politiek, weet ik niet. De hele EU is waarschijnlijk ook te groot geworden. Er zijn Centraal-Europese landen waar men de EU ook verfoeit. Maar dan zeg ik: Als ge hier niet graag zijt, trek er maar uit.’ Dat Engeland voor de Noord-Europese landen een goede tegenhanger is voor de drang van Frankrijk en de zuidelijke landen naar een federatieve EU waar de regels wat minder strak gelden, lijkt De Grauwe overdreven. Op gebied van vrije-marktideeën hebben Noord-Europeanen grote overeenkomsten met de Britten, maar uiteindelijk ziet hij dat het lidmaatschap van de Engelsen gewoon niet meer

Wie is Paul De Grauwe?

Paul de Grauwe is hoogleraar aan de London School of Economics. Daarvoor was hij hoogleraar aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Hij doceert en verricht onderzoek in Internationale Monetaire Economie. En is in het bijzonder gespecialiseerd in de economie van monetaire integratie en wisselkoersen. Als visiting hoogleraar was hij verbonden aan tal van buitenlandse universiteiten (Berlijn, Parijs, Michigan) en beleidsinstellingen zoals het IMF.

DIETER TELEMANS/HH

werkt. Ook de angst voor een *overstretched* Duitsland, dat politiek weinig zin heeft om te domineren, zal volgens hem wel mee vallen.

IN HET PAK NAAIEN

De Europese onderhandelaars moeten vooral oppassen dat ze zich niet in het pak laten naaien door de Britse onderhandelaars, zegt De Grauwe. Zij zullen er alles aan doen om aan de onderhandelingstafel en daarbuiten op maat gemaakte regelingen te krijgen. 'Ik denk dat het in ons belang is om klare wijn te schenken. De Britten gaan proberen troebele wijn te schenken. Ze zoeken technische oplossingen die niet transparant zijn om hun politieke probleem te verdoezelen. Daar komen conflicten van, het is duur en het leidt tot *cherry picking*. Als de Britten binnen willen blijven dan moeten ze zich scharen achter de regels voor interne markt en Europese jurisdictie. Als ze dat niet willen, dan komt er een standaard handelsakkoord.'

'GROOT-BRITANNIË IS ALTIJD EEN OBSTAKEL GEWEEST'

GEEN CHERRY PICKING

Regeringsleiders horen op respectabele afstand te staan, meent de Vlaamse econoom, al heeft hij er weinig vertrouwen in dat dat helemaal zal lukken. 'De kans is groot dat regeringsleiders zich ermee zullen bemoeien. Grote landen zullen hun stempel willen drukken. Een ander gevaar is dat zij heel specifieke economische belangen voor hun land gaan behartigen door deelakkoorden te sluiten. Engeland heeft onlangs al zoiets voorgesteld aan de Duitsers met betrekking tot de Duitse auto-industrie. Speciale regels voor speciale sectoren moet je niet willen. Dat is zoals gezegd niet transparant, duur en leidt tot *cherry picking*.' ■

Online hebben we extra's toegevoegd. Kijk maar op www.opiniebladforum.nl